Analiza Preferencji Klientów

Weronika Kłujszo, Michał Korzeniewski, Miłosz Malinowski, Piotr Misiejuk

7 kwietnia 2025

Spis treści

1 Wprowadzenie

Współczesne przedsiębiorstwa gromadzą ogromne ilości danych o swoich klientach i stoją przed wyzwaniem ich efektywnego wykorzystania. Jednym z kluczowych zastosowań analizy danych w marketingu jest segmentacja klientów – podział bazy konsumentów na grupy o podobnych cechach. Segmentacja może opierać się na kryteriach demograficznych, behawioralnych czy psychograficznych. Odpowiednio przeprowadzona segmentacja umożliwia skierowanie właściwych ofert i komunikatów do odpowiednich odbiorców, zwiększając skuteczność kampanii marketingowych.

Analiza preferencji klientów stanowi szczegółowe badanie charakterystyki konsumentów. Pozwala ona lepiej zrozumieć zróżnicowanie bazy klientów oraz dostosować produkty i usługi do ich indywidualnych potrzeb. Firma może zidentyfikować segmenty najbardziej skłonne do zakupu danego produktu i skupić na nich swoje działania marketingowe. Tego rodzaju podejście przyczynia się do optymalizacji kosztów promocji oraz zwiększenia zadowolenia klientów poprzez bardziej spersonalizowaną ofertę.

W niniejszej pracy wykorzystano publicznie dostępny zbiór danych Customer Personality Analysis pochodzący z serwisu Kaggle. Dane te dotyczą kampanii marketingowej pewnej firmy i zawierają informacje o klientach, takie jak dane demograficzne oraz najchętniej kupowane produkty. Zbiór obejmuje 2240 klientów, których dane posłużyły do eksploracyjnej analizy danych oraz przeprowadzenia segmentacji z wykorzystaniem metod klasteryzacji. W dalszych rozdziałach przedstawiono proces przygotowania danych, zastosowane metody grupowania klientów oraz analizę otrzymanych wyników.

2 Cel i Zakres Badania

Celem projektu jest zastosowanie metod analizy skupień do segmentacji klientów na podstawie ich cech i zachowań zakupowych. Chcemy ustalić, czy możliwe jest wyodrębnienie sensownych grup konsumenckich oraz jakimi cechami się one charakteryzują. Projekt zakłada również porównanie kilku metod klasteryzacji (k-średnich oraz GMM) oraz ocenę ich skuteczności.

Zakres badania obejmuje:

- wczytanie i przygotowanie danych,

- skalowanie danych przy użyciu różnych metod (standaryzacja, min-max),
- zastosowanie dwóch metod klasteryzacji: k-średnich oraz GMM,
- ocenę i interpretację otrzymanych klastrów,
- podsumowanie wyników oraz możliwe rekomendacje marketingowe.

3 Przegląd Podobnych Prac

Segmentacja klientów za pomocą analizy skupień jest szeroko opisywana w literaturze i stosowana w wielu sektorach. Wśród podobnych badań można wymienić:

- **Customer Segmentation Analysis for Amazon Data** – Karthik Ramireddy. Praca magisterska analizująca dane klientów Amazona i ich segmentację z wykorzystaniem metod nienadzorowanych. Link do pracy
- **Customer personality analysis and clustering for targeted marketing** – D. Acheme, E. Enoyoze. Badanie z wykorzystaniem klasteryzacji k-średnich w celu lepszego targetowania kampanii marketingowych. Link do pracy
- **Customer segmentation: The concepts of trust, commitment and relationships** – B. Hultén. Autor analizuje znaczenie relacji i zaufania jako elementów segmentacji. Link do pracy
- **The role of customer personality in satisfaction, attitude-to-brand & loyalty in mobile services** – T. A. Smith. Badanie powiązań między osobowością klientów a ich lojalnością wobec marki. Link do pracy

4 Słowa Kluczowe

POL: analiza osobowości klientów, strategia marketingowa, analiza danych, analiza skupień, klastrowanie

ENG: customer behaviour analysis, marketing strategy, data analysis, cluster analysis, clustering

5 Wykresy dla zmiennych

Zmienne podzielono następująco:

- **Ciągłe:**
  - Rok urodzenia klienta (YearBirth),
  - Roczny dochód gospodarstwa domowego klienta (Income),
  - Liczba dni od ostatniego zakupu klienta (Recency),
  - Kwota wydana na wino w ostatnich 2 latach (MntWines),
  - wota wydana na owoce w ostatnich 2 latach (MntFruits,
  - Kwota wydana na mięso w ostatnich 2 latach (MntMeatProducts),
  - Kwota wydana na ryby w ostatnich 2 latach (MntFishProducts),
  - Kwota wydana na słodycze w ostatnich 2 latach (MntSweetProducts),
  - Kwota wydana na złoto w ostatnich 2 latach (MntGoldProds),
  - Liczba zakupów dokonanych z rabatem (NumDealsPurchases),
  - Liczba zakupów dokonanych przez stronę internetowąt (NumWebPurchases),
  - Liczba zakupów dokonanych za pomocą katalogu (NumCatalogPurchases),
  - Liczba zakupów dokonanych w sklepie (NumStorePurchases):,
  - Liczba wizyt na stronie internetowej w ostatnim miesiącu (NumWebVisitsMonth).
- **Jakościowe:**
  - Liczba dzieci w gospodarstwie domowym klienta (Kidhome),
  - Liczba nastolatków w gospodarstwie domowym klienta (Teenhome),
  - Skarga (Complain): wartość = 1, jeśli klient składał skargę w ciągu ostatnich 2 lat, 0 w przeciwnym razie,
  - Akceptacja oferty w kampaniach (AcceptedCmp1 - AcceptedCmp5): wartość = 1, jeśli klient zaakceptował ofertę w kampaniach marketingowych,

– Reakcja na ofertę w ostatniej kampanii (Response): wartość = 1, jeśli klient zaakceptował ofertę w ostatniej kampanii.

Stworzono wykresy rozkładu zmiennych. Dla zmiennych ciągłych powstały histogramy oraz wykresy pudełkowe.

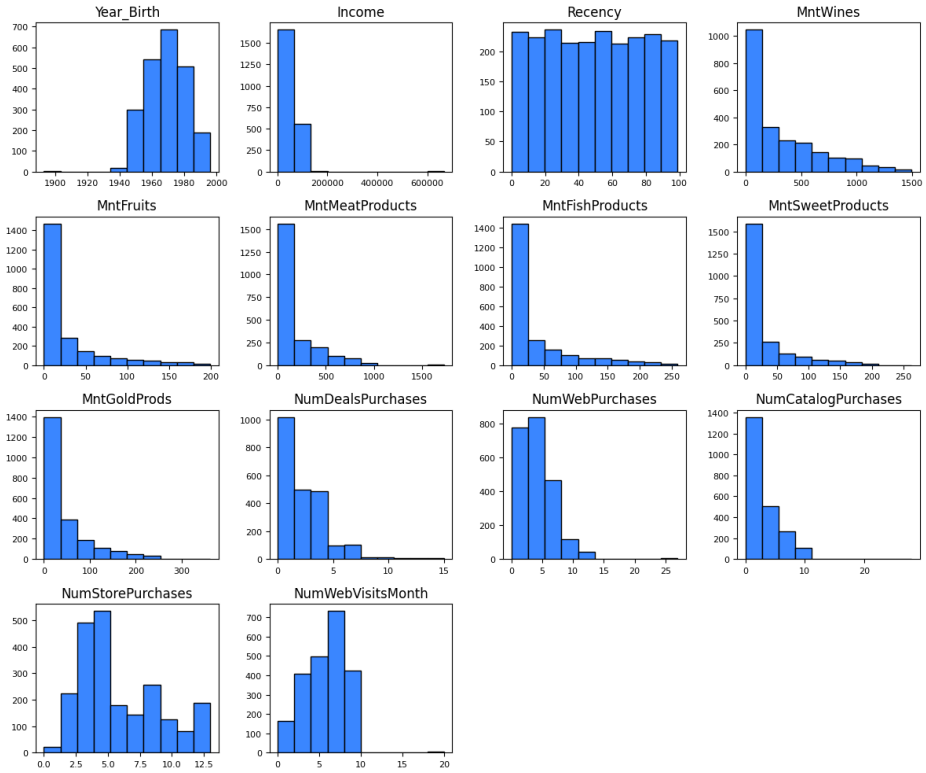

Rys. 1. Histogramy rozkładu zmiennych ciągłych.

Dla zmiennych jakościowych powstały wykresy kołowe.

6 Skalowanie Danych

Skalowanie danych jest jednym z kluczowych etapów przygotowania danych do analizy. Jego celem jest zapewnienie, że wszystkie cechy będą miały tę samą wagę i przyczynią się równomiernie do wyników modelu.

W tym projekcie zastosowano dwie popularne metody skalowania: **standaryzację** oraz **skalowanie min-max**.

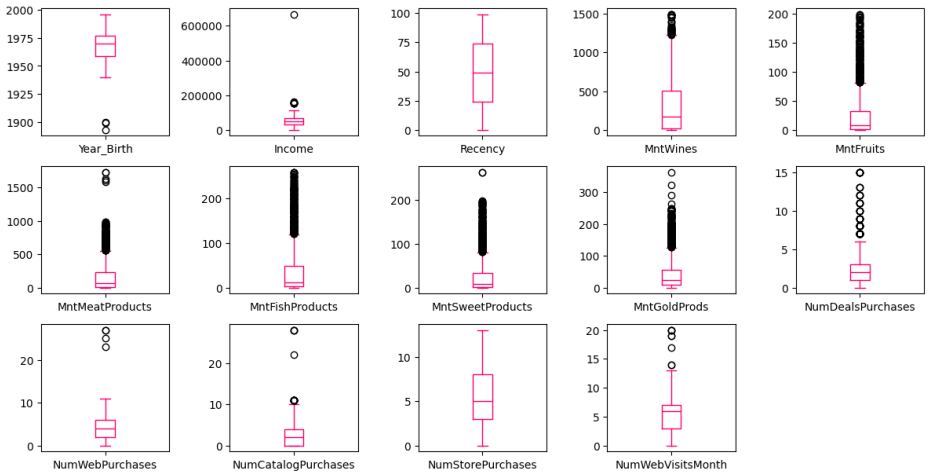

Rys. 2. Wykresy pudełkowe dla zmiennych ciągłych.

6.1 Standaryzacja

Standaryzacja (inaczej normalizacja z wykorzystaniem średniej i odchylenia standardowego) polega na przekształceniu danych w taki sposób, że każda cecha ma średnią wartość 0 oraz odchylenie standardowe 1. Dzięki temu zmienne z różnych zakresów wartości stają się porównywalne.

6.2 Normalizacja Min-Max

Metoda min-max polega na przekształceniu danych w taki sposób, aby mieściły się one w określonym przedziale, zazwyczaj od 0 do 1. Jest użyteczna, gdy zależy nam na zachowaniu rozkładu wartości w tych samych proporcjach. Jest mniej oporna na wartości odstające.

6.3 Porównanie metod

W projekcie zastosowano obie metody i porównano je ze sobą. Dane zostały wcześniej przygotowane, usunięto błędne wartości (na przykład wartość stanu cywilnego klienta wynoszącą "YOLO"lub rok urodzenia równy 1893). Z uwagi na wybór k-średnich jako jednej z metod klasteryzacji zdecydowano się na korzystanie ze znormalizowanych danych, ponieważ algorytm ten jest wrażliwy na wartości odstające.

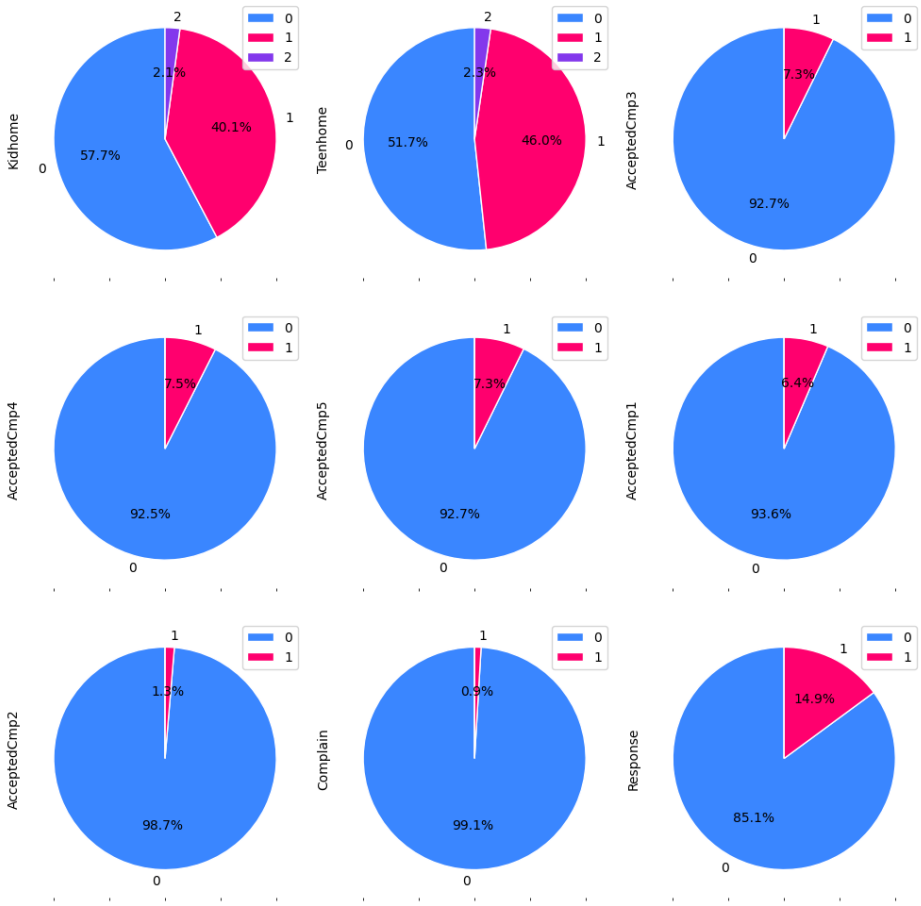

Rys. 3. Wykresy kołowe dla zmiennych jakościowych.

tutaj to genuinely nie wiem jak stoimy, na razie napisałam takie cuś

W tym projekcie, dla porównania, zastosowano obie metody skalowania: standaryzację oraz min-max skalowanie, aby sprawdzić, która metoda daje lepsze wyniki w kontekście segmentacji klientów za pomocą algorytmu k-średnich oraz GMM.

7 Klasteryzacja

Zastosowano metodę łokcia do wyznaczenia optymalnej liczby klastrów.

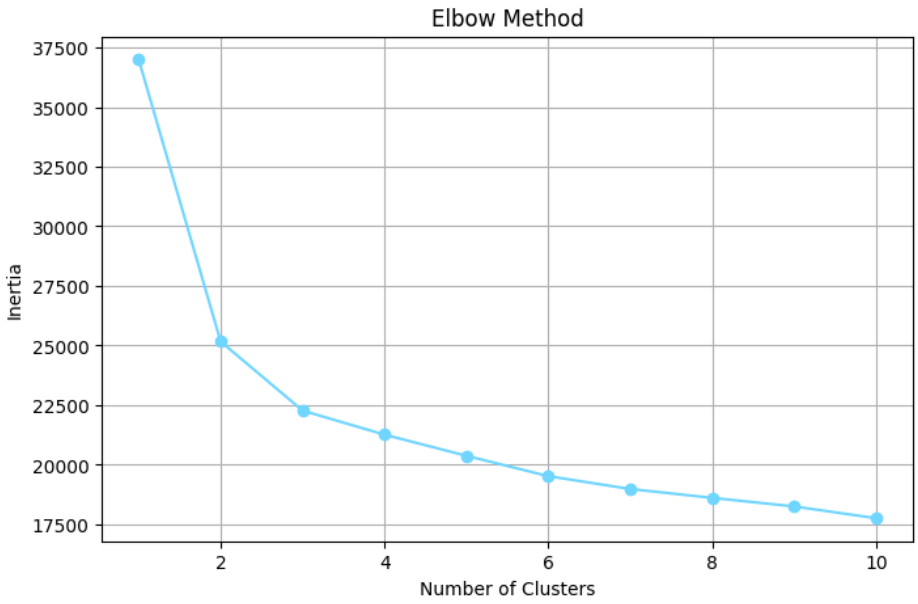

Rys. 4. Metoda łokcia w celu wyznaczenia optymalnej liczby klastrów.

Na podstawie otrzymanych wyników zdecydowano dokonać klasteryzacji dla 3 oraz 4 klastrów.

7.1 Klasteryzacja k-średnich

Jako pierwszą metodę wybrano klasteryzację k-średnich. Jest to jeden z algorytmów najczęściej stosowanych w analizie segmentacji klientów, ponieważ:

- Ma niską złożoność obliczeniową, co sprawia, że działa efektywnie nawet w przypadku dużych zbiorów danych, a z takim pracujemy przy projekcie.
- Algorytm jest szczególnie skuteczny w przypadku zmiennych ciągłych, jak w naszym przypadku, gdzie analizujemy dochody, wydatki oraz liczbę zakupów.

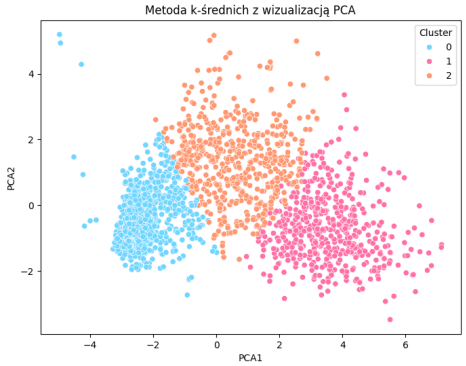

Rys. 5. Wyniki klasteryzacji k-średnich dla 3 klastrów.

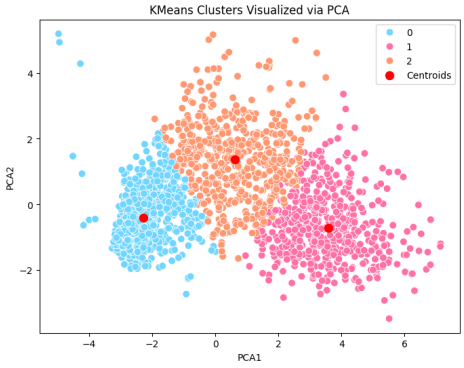

Rys. 6. Wizualizacja wyników klasteryzacji k-średnich dla 3 klastrów.

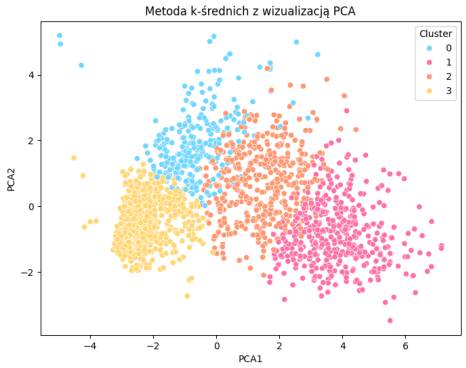

Rys. 7. Wyniki klasteryzacji k-średnich dla 4 klastrów.

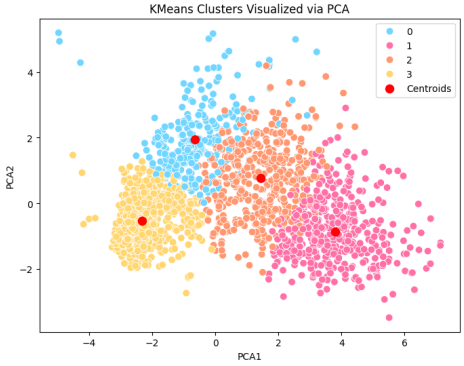

Rys. 8. Wizualizacja wyników klasteryzacji k-średnich dla 4 klastrów.

7.1.1 Wnioski

- **Dla 3 klastrów**
  - **Klaster 0: Oszczędne rodziny z dziećmi (1047 osób)**
    - Niski dochód, najniższy w porównaniu do innych klastrów
    - Duża liczba dzieci (średnio 1,23 dziecka)

    * Aktywność zakupowa: kupują zarówno stacjonarnie, jak i online
    * Reagują umiarkowanie na promocje i nie zależą od kampanii reklamowych
    * Edukacja wyższa (licencjat)
    * Składają najwięcej reklamacji

    Podsumowanie: Są to rodziny z dziećmi, które preferują oszczędne zakupy i są aktywne w poszukiwaniach promocji.

  - **Klaster 1: Bogate pary kupujące towary wyższej klasy (564 osoby)**
    * Najwyższy dochód w porównaniu do innych klastrów
    * Niska liczba dzieci i mała liczba nastolatków
    * Wydają najwięcej na wino, mięso i ryby
    * Najczęściej kupują stacjonarnie i przez katalog
    * Najlepiej reagują na kampanie marketingowe
    * Edukacja wyższa (licencjat)
    * Rzadko składają reklamacje

    Podsumowanie: Klienci premium, skłonni do zakupu drogich produktów, z lojalnością wobec marek wysokiej jakości.

  - **Klaster 2: Średniozamożne starsze małżeństwa (605 osób)**
    * Średni dochód i średnie wydatki
    * Najwięcej nastolatków, umiarkowana liczba dzieci
    * Wydają głównie na wino, mięso i złoto
    * Duża aktywność zakupowa, zarówno online, jak i stacjonarnie
    * Skłonność do składania umiarkowanej liczby reklamacji
    * Najwyższy poziom wykształcenia (magister)

    Podsumowanie: Starsze małżeństwa z preferencjami do bardziej premium produktów, z wykształceniem wyższym.

- **Dla 4 klastrów**
  - **Klaster 0: Stabilne rodziny z nastolatkami (289 osób)**
    * Dochód średni, około 49 261

    - Umiarkowana liczba dzieci i najwięcej nastolatków
    - Średnie wydatki, najwięcej na wino i mięso
    - Często korzystają z promocji
    - Równowaga między zakupami online i stacjonarnymi
    - Umiarkowana reakcja na kampanie
    - Średni wiek 55 lat
    - Większość w związku

  Podsumowanie: Stabilne rodziny z dziećmi, umiarkowane dochody, wrażliwe na promocje.

- **Klaster 1: Zamożni koneserzy (473 osoby)**
    - Najwyższy dochód (78 511)
    - Brak dzieci, bardzo mało nastolatków
    - Najwyższe wydatki, szczególnie na wino i produkty premium
    - Preferują zakupy katalogowe i stacjonarne
    - Najlepsza reakcja na kampanie
    - Średni wiek 52 lata
    - Większość w związku

  Podsumowanie: Zamożni klienci preferujący wysokiej jakości produkty, lojalni wobec marek.

- **Klaster 2: Dojrzałe pary lubiące wino (468 osób)**
    - Wyższy średni dochód (64 346)
    - Mało dzieci, sporo nastolatków
    - Wysokie wydatki na wino i mięso
    - Częste zakupy stacjonarne i online
    - Umiarkowana reakcja na kampanie
    - Najstarsza grupa (średni wiek 56)
    - Wykształcenie magisterskie

  Podsumowanie: Dojrzałe pary z wykształceniem wyższym, o ugruntowanych preferencjach zakupowych, lubiące wino i tradycyjne zakupy.

- **Klaster 3: Oszczędne rodziny z małymi dziećmi (986 osób)**
    - Najniższy dochód (34 781)

* Najwięcej dzieci, umiarkowana liczba nastolatków
* Najniższe wydatki, głównie zakupy stacjonarne
* Najwięcej wizyt na stronie, ale mało zakupów online
* Brak reakcji na kampanie
* Najmłodsza grupa (średni wiek 50)
* Wykształcenie wyższe

Podsumowanie: Rodziny z małymi dziećmi, skoncentrowane na podstawowych potrzebach, z niewielkim budżetem.

Według metody łokcia oraz otrzymanych wyników preferowane jest wykorzystanie 3 klastrów.

7.2 Klasteryzacja GMM

Metoda mieszanki gaussowskiej (GMM) jest probabilistycznym podejściem do klasteryzacji, które zakłada, że dane pochodzą z mieszanki rozkładów normalnych (Gaussa). Każdy klaster jest reprezentowany przez rozkład normalny, który ma określoną średnią oraz kowariancję. W przeciwieństwie do algorytmu k-średnich, który przypisuje punktom jednoznacznie przynależność do jednego klastra, GMM przypisuje prawdopodobieństwo przynależności punktu do każdego z klastrów.

- GMM jest bardziej elastyczne niż k-średnie, ponieważ może wykrywać klastry o nieregularnych kształtach, takich jak elipsy.
- Każdemu punktowi przypisywane jest prawdopodobieństwo przynależności do każdego klastra.
- Liczba klastrów (k) musi być określona przed rozpoczęciem procesu klasteryzacji.

Metodę mieszanki gaussowskiej wykonano tylko dla 3 klastrów.

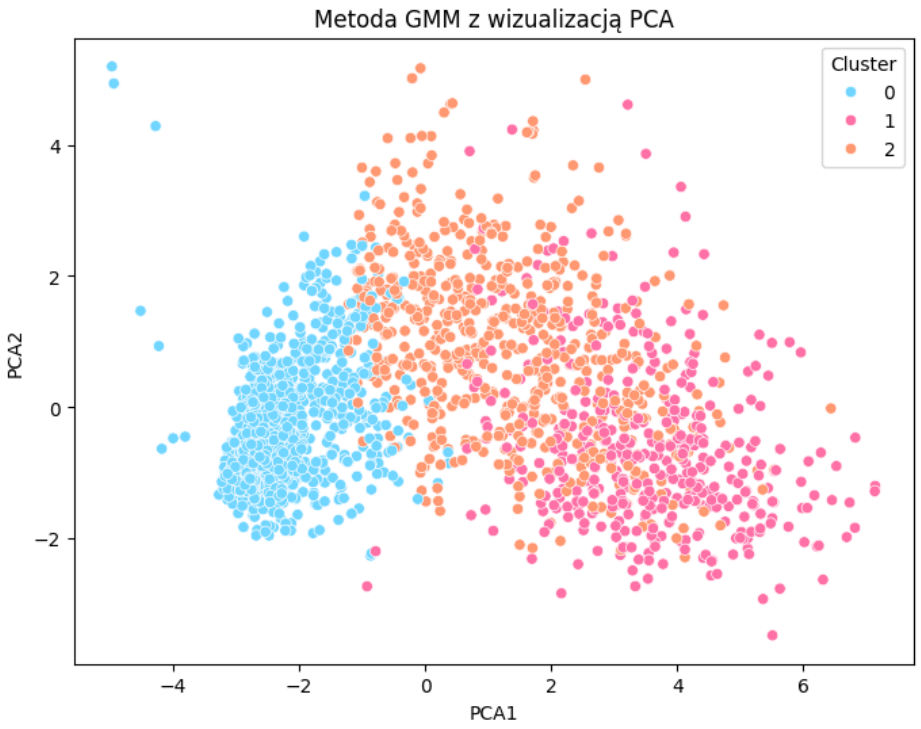

Rys. 9. Metoda GMM dla 3 klastrów.

7.2.1 Wnioski

- **Klaster 0 (1096 osób)**
  - Największe zarobki ze wszystkich
  - Średnio najwięcej małych dzieci, i dzieci w ogóle
  - Mają kilka razy niższe zarobki ale nawet kilkanaście razy niższe wydatki
  - W miarę zainteresowani promocjami, ale nie najbardziej ze wszystkich grup.
  - Kupują głównie przez internet i stacjonarnie, praktycznie nie korzystają z katalogu, ale bardzo często odwiedzają stronę internetową
  - Co ciekawe, rzadko korzystają z kampanii promocyjnych, oraz rzadko narzekają

- Najmłodsza grupa ze wszystkich
- Tak jak pozostałe grupy, najczęściej mają za sobą edukację na poziomie licencjatu, oraz są w związku
- Składają średnio najwięćej skarg
- Wydają relatywnie najmniej w sklepie, średnio 0.3

Podsumowanie: Skrajnie oszczędni wcześni rodzice trudni do manipulacji poprzez akcje promocyjne oraz skorzy do skarżenia się na niedogodności

- **Klaster 1 (446 osób)**
  - Najrzadziej mają dzieci, a jeżeli już to starsze
  - Wydają najwięcej ze wszystkich grup na wszystkie produkty, ulubionym produktem jest wino, za nim ryby (w co może wliczać się kawior) i złoto
  - Kupują stacjonarnie, z taką samą częstotliwością korzystają z katalogu i sklepu internetowego.
  - Bardzo mało wchodzą na stronę internetową
  - Bardzo chętni do brania udziału w kampaniach promocyjnych
  - Wydają zdecydowanie najwięcej ze wszystkich grup, zarówno bewzględnie jak i procentowo (prawie 2
  - Tak jak pozostałe grupy, najczęściej mają za sobą edukację na poziomie licencjatu, oraz są w związku

Podsumowanie: bogaci i/lub rozrzutni zblazowani bezdzietni (lub z już dorosłymi dziećmi)łatwi do zmanipulowania przez kampanie promocyjne

- **Klaster 2**
  - Średnio najwięcej nastoletnich dzieci
  - Przychody, wydatki na poszczególne produty jak i chęć korzystania z promocji pomiędzy pozostałymi klastrami
  - Wydatki ogólne zarówno bezwzględnie jak i procentowo pomiędzy dwoma pozostałymi klastrami

- Wydają najwięcej na wino, mięso i złoto
- Średnio najstarsi
- Tak jak pozostałe grupy, najczęściej mają za sobą edukację na poziomie licencjatu, oraz są w związku

Podsumowanie: Nieco starsi, ale poza tym bardzo "średni"klienci. Brak znaczących znaków szczególnych

8 Wnioski

Analiza segmentacji klientów przeprowadzona za pomocą metod klasteryzacji (k-średnich i GMM) ujawnia wyraźne różnice między grupami klientów, które mogą być pomocne w tworzeniu spersonalizowanych strategii marketingowych. Na podstawie wyników klasteryzacji udało się wyróżnić kilka istotnych grup konsumentów, które charakteryzują się odmiennymi preferencjami i zachowaniami zakupowymi.

Wyróżniono:

- **Klaster 0: Oszczędne rodziny z dziećmi:** Grupa ta charakteryzuje się najniższym dochodem oraz najwyższą liczbą dzieci wśród wszystkich klastrów. Często korzystają z promocji, jednak ich zakupy są mniej zależne od kampanii reklamowych. Preferują zakupy stacjonarne, jednak wykazują także aktywność online, choć ich wydatki są stosunkowo niskie. Są to rodziny z dziećmi, które stawiają na oszczędność i planowanie wydatków.

- **Klaster 1: Bogate pary kupujące towary wyższej klasy:** Klienci w tej grupie charakteryzują się najwyższym dochodem i najniższą liczbą dzieci. Wydają dużo na wino, mięso i ryby, preferują zakupy stacjonarne oraz katalogowe. Są to osoby, które najlepiej reagują na kampanie marketingowe, co czyni ich idealną grupą do targetowania wysokiej jakości produktów. Z racji swojej lojalności wobec marek premium, ta grupa stanowi główną grupę docelową dla drobnych luksusowych produktów.

- **Klaster 2: Średniozamożne starsze małżeństwa:**

  Klientów w tej grupie cechuje średni dochód oraz wykształcenie magisterskie. Preferują zakupy zarówno online, jak i stacjonarnie, a ich

wydatki są średnie, przy czym spora część wydawana jest na wino, mięso i złoto. To starsze pary, które są mniej podatne na reklamy, ale ich preferencje zakupowe są jasno określone. Mogą być dobrym celem dla produktów bardziej luksusowych, ale z umiarem w promocjach.

9 Rekomendacje marketingowe

9.1 Dla Klastra 0 (Oszczędne rodziny z dziećmi)

- **Strategia marketingowa:** Należy skoncentrować się na oferowaniu promocji, rabatów i programów lojalnościowych, które mogłyby przyciągnąć tę grupę. Można rozważyć skierowanie ofert do rodzin z dziećmi, podkreślając oszczędności i atrakcyjne ceny produktów.

- **Kampanie online:** Skierowanie reklam do tej grupy online, z naciskiem na ekonomiczne podejście do zakupów (np. rabaty, promocje).

9.2 Dla Klastra 1 (Bogate pary kupujące towary wyższej klasy)

- **Strategia marketingowa:** Należy skierować ofertę produktów premium (np. luksusowe wina, artykuły spożywcze wysokiej jakości, biżuteria) do tej grupy. Można również zaoferować im ekskluzywne oferty i programy lojalnościowe.

- **Kampanie targetowane:** Zwiększyć inwestycje w reklamy targetowane, które zwiększą zaangażowanie tej grupy, zwłaszcza podczas kampanii marketingowych.

9.3 Dla Klastra 2 (Średniozamożne starsze małżeństwa)

- **Strategia marketingowa:** Proponować produkty klasy średniej, które łączą jakość z umiarkowaną ceną. Może to być idealna grupa docelowa dla produktów, które są w średniej cenie, ale wysokiej jakości.

- **Kampanie umiarkowane:** Zastosować umiarkowane kampanie promocyjne, które nie będą nachalne, ale będą docierały do tej grupy w sposób subtelny.

9.4 Podsumowanie

Analiza segmentacji klientów przeprowadzona za pomocą metod klasteryzacji (k-średnich i GMM) pozwoliła na wyodrębnienie kilku grup o odmiennych preferencjach i zachowaniach zakupowych. Na podstawie wyników klasteryzacji opracowane zostały rekomendacje marketingowe, które uwzględniają specyfikę każdej z grup. Kluczowym elementem w przyszłości będzie testowanie tych rekomendacji oraz monitorowanie efektywności działań marketingowych skierowanych do każdej z grup.